



MOŽNÉ DOPADY APLIKACE PLATBY NA FARMU Z HLEDISKA CHOVU OVCÍ A KOZ V ČR.

HUMPÁL, J.

VÚZE Praha, Mánesova 75, Praha 2, e-mail: humpal@vuze.cz, ČR

Základním principem platby na farmu je odpoutání platby od produkce a stanovení platebních nároků na podnik. Výplata platebních nároků pak nezávisí na produkci, pouze na splnění povinnosti udržovat zemědělskou půdu v dobrém zemědělském a environmentálním stavu a není stanovena povinnost produkce. Současně je nutné dodržovat tzv. zákonné požadavky na hospodaření, tzv. cross compliance. Původní myšlenka bývalého komisaře pro zemědělství Fischlera byla pro plné odpoutání platby od produkce, nicméně v průběhu dalších jednání byla u ovcí a koz zavedena možnost částečného spojení až 50 % platby za prémiové právo s produkcí, tedy s chovem ovcí a koz. Této možnosti využívají ve Španělsku, Francii, Portugalsku, a Finsku. Dále je umožněno vyčlenit až 10% příslušné obálky na platby na podporu kvalitní a speciální produkce. Tohoto využívají v Řecku, Itálii, Portugalsku a Švédsku.

V ČR je pro výplatu přímých plateb využíván systém jednotné platby na plochu (SAPS), kdy na každý hektar zemědělsky využívané plochy dostane zemědělec určitou sazbu, která je stejná v rámci celé ČR a postupně se zvyšuje. K tomu jsou z národního rozpočtu vypláceny národní doplňkové platby tzv. top-up, v případě ovcí a koz platbou přes VDJ. Vzhledem k tomu, že ve starých členských zemích EU mají farmy již určitou historii, je možno tuto historii plateb využít ke stanovení platebních nároků. To v ČR využít nelze. Proto se uvažuje, že by byla využita možnost stanovit část platebních nároků z historických plateb top-up. Jsou zde dvě hlediska, kdy přejít k platbě na farmu. Podle stávajícího stavu komunitárního práva je nejpozdější termín od roku 2009, ale nyní se na úrovni Evropské komise diskutuje o případném prodloužení o dva roky. Vzhledem k tomu, že v současné době některé platby v rámci top-up jsou dorovnávány již do 100%, pak s ohledem na zvyšující se platbu SAPS se logicky bude platba top-up snižovat, neboť součet obou plateb nemůže být vyšší než 100% unijních sazeb. Oproti tomu zase zavedení platby na farmu stanoví povinnost dodržování zásad cross compliance, které zejména v oblasti nitrátové směrnice a animal welfare investičně náročné. Proto zejména velcí chovatelé skotu požadují posunutí termínu aplikace platby na farmu o dva roky na rok 2011.

Jak tedy stanovit platební nároky pro aplikaci platby na farmu v ČR zejména s hlediska ovcí a koz. Základ platebních nároků bude vždy činit nárok platby přes hektary a k tomu v našem případě alternativně nárok platby na základě plateb top-up rozdělením národní rezervy v prvním roce aplikace systému. Je diskutována i možnost, zda by tyto platební nároky nemohly být spojeny s produkcí, tedy že by se přiznávaly každoročně jako platby spojené s produkcí. Pokud bychom čistě teoreticky využily možnosti 50% svázání platby s produkcí u ovcí a koz, pak budeme mít ovce a kozy s platebními nároky a bez platebních nároků.

Jak již bylo zmíněno, je možnost na základě článku 69 vyčleněním až 10% z příslušného vnitrostátního stropu pro jednotlivé platby podpořit tzv. zvláštní druhy zemědělské činnosti a podporu jakostní produkce. V tomto případě bude nutno stanovit pravidla pro poskytování této platby, tj. zejména podmínky, parametry a sazby. Zde by se měl Svaz aktivně zapojit při stanovování těchto podmínek, neboť je jedna z cest k cílené podpoře.

V době zpracování tohoto příspěvku Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky zpracovává ekonomické dopady aplikace výše uvedeného modelu (tj. zohlednění plateb top-up na VDJ) ve srovnání s plně regionálním modelem (všichni stejně na každý hektar bez zohlednění výrobního zaměření). Tyto výstupy budou hotovy do konce tohoto roku a předány ministerstvu zemědělství jako podklad k dalšímu rozhodnutí o způsobu aplikace platby na farmu.

Co by měl přechod na platbu na farmu zabezpečit:

- konkurenceschopnost jak v ES, tak i mezinárodním měřítku,
- bezpečné potraviny dobré jakosti,
- ohleduplnost k životnímu prostředí,
- plnění zákonných požadavků na hospodaření - cross compliance,
- dobrou pohodu chovaných zvířat - animal welfare,
- odpovídající příjmy zemědělcům.

I když chov ovcí a koz je z hlediska českého zemědělství spíše minoritní oblastí, měl by se Svaz zapojit do hledání řešení, které by pro chovatele ovcí a koz bylo optimální a současně by bylo v souladu s unijním právem. O dalším postupu řešení budou chovatelé průběžně informováni prostřednictvím Zpravodaje.